

Gilányi Magdolna**Bőle Kornél OP irathagyatéka***

Bőle Kornél (1887–1961) életét néhány lexikon szócikke tárgyalja – gyakran hibás adatokkal,¹ míg a tudományos érdeklődés elsősorban a *legenda vetus* és Árpád-házi Margit szentté avatása kapcsán emlegeti. Neve más szempontból homályba merült, a katolikus megújulás jelentős személyiségeinek felsorolásakor nem kerül elő, jóllehet érdemeivel bőven rászolgált arra, hogy elkerülje a feledés.² A modern katolikus sajtót megteremtő Bangha Béla, Baranyay Jusztin és Buttykay Antal hármas nyomdokain járva³ olyan életművet hagyott maga után, amelynek megsemmisítésére az egyházüldözés évtizedei sem voltak képesek.

A „fáradhatatlan domonkos rendi szerzetes” a kanonizáció előkészítését az 1930-as évektől mint *promotor* képviselte; tevékenységének sokoldalúságát mutatja, hogy sosem szünt meg szolgálni ezt az ügyet missziós papként (határon innen és túl) beszédeiben, prédikációiban, íróként és fordítóként számtalan cikkben, kiadványban. Tehette ezt a két világháború közötti katolikus reneszánsz meghatározó alakjaként, részt vállalva – többek között – a szentévi magyar zarándoklatok (1925), a Szent Imre-év (1930) és a XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus (1938) eseményeiben is.

Őrzési helyek

A magyarországi szerzetesrendek működési engedélyének megvonása súlyos következményekkel járt az olykor évszázados múlttal rendelkező szerzetesi gyűjtemények számára is. 1950 júliusában az elhurcolt, kitelepített domonkosoknak nem volt idejük, lehetőségük rendházaik javainak mentésére, így az értékes könyvgyűjtemények és levéltárak is szétszóródtak. Dóczy Zsigmond, a rendszerváltás után újjászerveződő rendtartomány tartományfőnöke így emlékszik vissza a pesti domonkos rendházban történetekre: „Próbáltuk menteni könyvtárunk értékesebb darabjait, de nem lehetett.

* Jelen írás Gilányi Magdolna: Bőle Kornél OP kéziratoss visszaemlékezései c. – még nem publikált – disszertációjának része.

¹ Katolikus Lexikon. Bőle Kornél OP. 1931:250.; Magyar Életrajzi Lexikon. Bőle Kornél OP. I001.

² Bőle rövid pályaképet ld. Gilányi, 2015:16–18.; Gilányi, 2017:95–102.; Bőle, 2018:19–23.

³ Rónay, 2015:90.

Mindenütt őrség állt, huszonnégy óra alatt el kellett hagyni az épületet.”⁴ Hasonlóan sietve távoztak a szombathelyi rendház szerzetesei – köztük Bőle Kornél is – 1950. július 11-ről 12-re virradó éjszaka máriabesnyői internálási helyükre. Nem tudni, volt-e lehetőségük értékeik elrejtésére a rendházban, templomban. Jogosan merülhet fel a kérdés, hiszen évtizedekkel korábban, egy ehhez hasonló történelmi helyzetben Bőle maga is cselekvő résztvevője volt az eseményeknek. Ekkor, a Tanácsköztársaság első hónapjaiban a budapesti Rózsafüzér Királynéja-rendház pénzét templomuk zsolozsmás kórusának kőköckái alá, illetve a padlás egy kevésbé hozzáférhető részén rejtette el.⁵ Az eldugott, később az érintettek halála miatt elfeledett tárgyak előkerülése évtizedekkel később sem volt szokatlan. Jól ismert eset kapcsolódik a gyöngyösi ferencesekhez: a közösség tagjai könyveket, templomi tárgyakat falaztak be a templomuk használaton kívüli lépcsőfeljárója mögötti helyiségbe, amelyekre az 1998. évi restaurálási munka során bukkantak rá.⁶ A szombathelyi Szent Márton-templom 2014-es restaurátori kutatásai azonban nem hoztak ilyen eredményt.⁷

Bőle az internálást követően csak hónapokkal később, 1950 szeptemberében fért hozzá a szombathelyi rendházban hagyott irataihoz.⁸ Szörényi Gábor paritásos bizottsági tag közbenjárására bejutott régi kolostori szobájába, és mivel azt raktárnak használták a többi szerzetes könyvei, iratai számára, így számosat „sajátjaként” menekített ki ezek közül is.⁹ Nem egy szerzetes folyamodott ehhez a módszerhez, és saját holmijai között a rendi iratokat menekítette, vagy bízta az értékeket világi személyekre. Ugyanakkor a megmentett javak évtizedekkel később, a szerzetesrendek működésének újraindulásakor – akár az érintettek halála, akár más körülmények miatt – ritkán kerültek vissza a rend tulajdonába.

Szintén a felosztatás után kerülhetett a Domonkos Rend Római Központi Levéltárába (*Archivum Generale Ordinis Praedicatorum*) feltehetően a rendtárs, Fehér Mátyás által, esetleg neki küldve az a 13 csomóból álló gyűjtemény, amelyet Szőnyi Tamás fedezett fel Iványi Béla 1927-es kutatása során készített regesztáinak ellenőrzésekor. Siptár Dániel vélekedése szerint ez az iratanyag a budapesti központi levéltár része lehetett.¹⁰

Bőle iratainak visszaszerzése felett érzett öröme átmenetinek bizonyult, ugyanis ezek rendezésekor számos hiányt fedezett fel. A hiányzó kéziratok feltehetően az Állam-

⁴ Idézet Dóczy Zsigmond a Magyar Rádió Vasárnapi Újság című adásában adott interjújából. Ld. Hetényi Varga, 1999: 344.

⁵ Bőle, 2018: 104.

⁶ Fáy, 2012: 81–82.

⁷ Szőnyi et al, 2015:16–23.

⁸ A szombathelyi rendház egyházi anyaga és Bőle Kornél könyvtára ekkor a városi könyvtárba került, innen adták át egy egyházi megbízottnak. Ld. Wix, 1997:62.

⁹ DRGYL Bőle, Máriabesnyő 39–40.

¹⁰ Siptár, 2005:14–15., 23.

védelmi Hatósághoz kerültek.¹¹ Bőle iratairól nem készített jegyzéket, s mennyiségüket sem határozta meg. Visszaemlékezése szerint egy halom könyv, irat, kézirat került a szombathelyi rendházból szétszórás utáni lakhelyére, a szombathelyi Sarlós Boldogasszony-székesegyház plébániájára.¹² Holmijait vitte magával a Pannonhalmi Szociális Otthonba, ahova 1953. december 17-én költözött be.¹³

Megérkezése nem maradt észrevétlen az intézmény lakói számára: „Talpon volt a szociális otthon minden fegyverbe [fog]ható, azaz teherbíró tagja. Kézzel, saroglyával, kosarakkal hordták a teherautóról a könyveket, polcokat, asztalokat, edényeket, szerszámokat.”¹⁴ Kevésbé derűs bejegyzés olvasható Zsíros Ferenc jezsuita szerzetes, egyházi elnök naplójában: „9 órára megtaláltam Kornél a-t, [...] holmiját az alsó könyvtárba, padlásra, s majd a leendő szobájában helyezük el. 2 teherkocsi tele van holmival. A rengeteg lim-lomot a folyosón, udvaron rakták le hirtelenében. Hogy mi lesz vele, majd meglátjuk.”¹⁵

A domonkos szerzetes számára oly értékes tárgyak között nagy mennyiségben voltak könyvek. Erre emlékezett vissza Kristóf Márta (Martina nővér)¹⁶ Bőle Kornél pannonhalmi szobájának leírásakor: „ott volt az asztal, könyvek voltak a földön, most nem tudom, hogy egysoros-e. Mintha kétsoros lett volna... Bejött, elment az asztalhoz és leült. [...] ahogy bejött erre ment, itt is könyvek voltak végig. [...] Az egész szoba úgy nézett ki, hogy tiszta könyv volt minden.”¹⁷

1961. március 25-én bekövetkezett halálát követően Bőle Kornél hagyatéka visszakerült a szombathelyi, egykor domonkos Szent Márton-plébániára. Martina nővér elbeszélése szerint az elhunyt szerzetesek holmijának sorsáról az otthonban élő rendtársak gondoskodtak. Arról azonban nincs adat, hogy akár Márk Ágoston, akár más domonkos szerzetes intézkedett volna ebben az ügyben.¹⁸

A Pannonhalmáról Szombathelyre került iratanyag rendezetlen formában, a rendház egykori könyvtárának maradványaival keveredve hanyódott a következő majdnem 50 évben. 2009-ben Bőle Kornél hagyatékának átszállításával – mintegy 2-3000

¹¹ Különösen fájó hiányt jelentett Bőle Kornél számára az 1927. szeptember–1928. április között rendtársával, Badalik Bertalannal megtett amerikai missziós út eltűnt leírása. Az amerikai naplót – egykori gyorsíró cédulái segítségével – ismételtel megszövegezte (1950–1953).

¹² DRGYL Bőle, Máriabesnyő 38–41.

¹³ SZEL I. 1. a. 213/1953.

¹⁴ DRGYL Bőle, Pannonhalma 2.

¹⁵ JTMRL VI. 22.

¹⁶ Kristóf Márta Martina nővérét, Kristóf M. Marcellát követte Pannonhalmára. Kezdetben a konyhán segített, majd a betegeteket ápolta. Bőle Kornél vette fel a világi harmadrendbe. Ld. Farkas, 2018:148.; továbbá: Martina nővér visszaemlékezései. http://domonkosnoverek.hu/?page_id=15466 (A letöltés ideje: 2019. dec. 29.)

¹⁷ Interjú Kristóf Márta Martina nővérrel. Budakeszi, 2019. febr. 14. [saját felvétel]

¹⁸ 1959-ben Márk Ágoston beköltözésekor jegyzi meg Bőle: „Most tehát már van valaki a rendből, aki nemsokára bekövetkező halálom esetén mindent átvesz, mindenre vigyáz.” Ld. DRGYL. Bőle. Pannonhalma, i.m. 208.

könyvvel, 50 doboznyi alapszinten rendezett, továbbá 10 ládányi rendezetlen irattal – jelentősen gyarapodott a vasvári Domonkos Rendtörténeti Gyűjtemény állománya.¹⁹ Az iratanyag körülbelül felét (41 doboznyi iratanyagot) a Szent Márton-plébánia híveiből, a szombathelyi domonkosok lelki gyermekeiből alakult Domonkos Kör tagjai rendezték dr. Kiss Mária nyugalmazott levéltáros szakmai irányításával a következő főbb tartalmak szerint: 1. prédikációk, beszédek; 2. terjedelmesebb kéziratok; 3. Árpád-házi Szent Margittra vonatkozó anyagok (műfajok szerint).²⁰

E jelentős személyi irathagyatékot kiegészíti a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára P szekciójából kiemelt és a rend számára 2007-ben visszaszolgáltatott Szent Domonkos Rendi Tartományfőnökség Levéltára 1858–1949 elnevezésű irategyüttes (P 1572–1574).²¹ A dokumentumcsoport P 1573-as fondja Bőle Kornél levelezését és egyéb iratait tartalmazza; a három doboz tételei a következők:²²

1. doboz, 1. tétel: Szombathelyi házfőnökség iratai; 2. tétel Bőle Kornélhoz írt levelek évrendben;
2. doboz, 3–12. tétel: Bőle Kornél és Badalik Bertalan amerikai útjaival kapcsolatos levelezés;
3. doboz, 13. tétel: Bőle Kornél levelei különböző címzettekhez; 14. tétel: Levelek különböző levélíróktól (A–Z); 15. tétel: Útleíró levelek, cikkek; 16. tétel: Filmrendezéssel kapcsolatos levelezés; 17–20. tétel: Országos Credo Központ iratai; 21. tétel: Kéziratok a vasárnap megszentelésére indított országos társadalmi mozgalommal kapcsolatban; 22. tétel: Cikk írásához gyűjtött bibliográfia és jegyzetek; 23. tétel: Gyászjelentések (A–Z); 24. tétel: meghívók szórólapok; 25. tétel: Szentképek; 26. tétel: Fényképek.

Feltehetően a P 1573-as fondot alkotó iratcsoportba tartozott a Dóczy Zsigmond irathagyatékában található Bőle-iratok egy része is:²³

1. tétel Fényképek; 2. tétel Bőle Kornél kultúrelőadásai a Pannonhalmi Szociális Otthonban (3 kézirat, 1955–1959); 3. tétel Árpád-házi Boldog Margit szentté avatására befolyt összegek elszámolása; 4. tétel *Vitae fratrum Ordinis Praedicatorum* (gépelt szöveg);²⁴ 5. tétel Nyomtatványok.

¹⁹ Zágorhidi Czigány Balázs tájékoztatása a 2009. évi szakmai jelentés alapján.; ld. Zágorhidi Czigány, 2010. [Ettp://www.okgyk.hu/inc/irasok/vasvar_z.html](http://www.okgyk.hu/inc/irasok/vasvar_z.html) a letöltés ideje: 2019. nov. 30.)

²⁰ Az alapszinten rendezett 41 doboz tartalmáról kézzel írt jegyzék készült.

²¹ A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárától átvett iratok (besorolás nélkül, egyelőre az eredeti levéltári rend szerint): MNL OL P 1572 (5 doboz, 32 tétel); MNL OL P 1573 (3 doboz, 26 tétel); MNL OL P 1574 (2 doboz, 9 tétel).

²² A felsorolásban megjelölt dobozsám az MNL OL jegyzékében eredetileg szereplő adat.

²³ DRGYL Dóczy Zsigmond hagyatéka. Bőle Kornél iratai.

²⁴ de Fracheto, Gerardus: *Vitae fratrum Ordinis Praedicatorum, necnon cronica ordinis ab anno MCCIII usque ad MCCLIV.* (MOP 1.) Ed. B[enedictus] M[aria] Reichert. Lovanii 1896.

A Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltárában²⁵ őrzött három doboz tartalmazza Bőle Kornél „másolatot levelezőkönyveit”. A római számokkal, pontos dátumokkal feliratozott füzetek évköre 1930–1948. A keletkezési dátumokból következik, hogy Bőlének nem csupán a szombathelyi rendház tagjaként keletkezett leveleinek másolatáról van szó, hiszen ezek nagyobb részben budapesti tartózkodásához (1930–1945) köthetők. Az iratanyag a konvent államosításával egy időben kerülhetett be a levéltárba: a fondtörzskönyvben a bekerülés körülményeiről csupán egy megjegyzés szerepel: „domonkos férfiszerzet”.²⁶ A szombathelyi rendház levéltárának sorsáról Bőle is megemlékezik Máriabesnyő című kéziratosa visszaemlékezésében: „A levéltárunk először a régi, Szily János utca végi rendőrségi épületben volt, később a Vas Megyei Levéltárba került. Géfin Gyula dr., történész-prelátus látta is, többek között az én levélmásolataimat, Bőle Kornél korrespondenciája címen.”²⁷

Bőle Kornél irathagyatékának sorsával kapcsolatban számos homályos elemmel kell számolni. Nem ismertek a közgyűjteményekbe (MNL OL, MNL VaML) kerülés pontos körülményei, és a levéltári jegyzékekből egyértelműen megállapítható, hogy töredékekről van szó, ezért azok rendezését csak alapszinten végezték el. Bár a szerzetesi irathagyaték nagyobb részben a Domonkos Rendtörténeti Gyűjtemény Levéltárában kutatható, annak rendezése, levéltári segédlettel való leírása a restitúció folytatásával válik lehetségessé.²⁸

Az irathagyaték leírása

A domonkos rendtörténetre is igaz, hogy "pasztorális tevékenységük történetének átadásán" keresztül ismerhető meg a kisebb közösségek, rendházak múltja, de a rendi működés más jellemzői is.²⁹ Fontos megjegyzés ez éppen Bőlével kapcsolatban, aki a domonkos rend tagjaként misszióit *assignatió*jától függetlenül – országokat átszelve, kontinenseket maga mögött hagyva – végezte.

Az irathagyaték leírása a szombathelyi Szent Márton-plébániáról bekerült több mint 80 dobozra vonatkozik, mivel a korábban röviden jellemzett irategységek (MNL OL P 1573, MNL VaML XIV. 1. Bőle Kornél domonkos szerzetes iratai) tartalma a közlevéltárak által készített jegyzék alapján kutatható.

²⁵ MNL VaML XIV. 1.

²⁶ Köszönöm az adatot Kóta Péternek, az MNL Vas Megyei Levéltára igazgató-helyettesének.

²⁷ DRGYL Bőle, Máriabesnyő 64.

²⁸ Az egyházi levéltárakat érintő iratátadások kérdésében alapvető Koltai András a Magyar Levéltárosok Egyesülete vándorgyűlésén 2003. aug. 13-án elhangzott előadása. Írott változatát ld. Koltai, 2004. <https://leveltar.katolikus.hu/index.htm?https&&leveltar.katolikus.hu/leveltarugy/koltai=restitucio.htm> (A letöltés ideje: 2019. nov. 30.)

²⁹ Az egyházi levéltárak szerepe: 9.

Az iratcsoport a Domonkos Rendtörténeti Gyűjtemény Levéltárába kerülése óta (2009) alapszintű rendezésen esett át, amelyet Horváth Hajnalka történész-levéltáros hallgató végzett el gyakorlata során, 2010/2011-ben. Az irathagyaték később három – a szombathelyi Szent Márton-plébániáról utólag bekerült – dobozzal bővült. Bőle Kornél irathagyatékának jelenlegi állapota a rendezés szerint:³⁰

- Személyes iratok (1 doboz)
- Írások Árpád-házi Margitról (1 doboz)
- Prédikációvázlatok (1 doboz)
- Levelezés (2 doboz)
- Cikkek (3 doboz)
- Kéziratos visszaemlékezések (8 doboz)
- Prédikációk/előadások (7 doboz)
- Fordítások (7 doboz)
- Töredékek/jegyzetek (12 doboz)
- Rendtörténeti dokumentumok másolatai (1 doboz)
- Árpád-házi Margit kanonizációjával kapcsolatos iratok (1 doboz)
- Missziókkal kapcsolatos iratok (1 doboz)
- Mária-enciklopédia iratai (1 doboz)³¹
- Credo Egyesület iratai (1 doboz)³²
- Rendházak (Budapest, Kassa, Szombathely) iratai (2 doboz)
- Bakacs Lőrinc OP prédikációi (1 doboz)
- Dunarich Károly OP kéziratai (1 doboz)³³
- Glasics Egyed OP kézirata (1 doboz)³⁴
- Lovas Elemér kézirata (1 doboz)³⁵
- Malártsik Ignác OP fordításának kézirata (1 doboz)³⁶
- Más rendtagok (Gerdenich Móric OP, fr. Németh János, fr. Varga Efrém) iratai (1 doboz)

³⁰ Az alábbi felsorolásban a tartalom megjelölését követően a dobozok számát zárójelben tüntettem fel.

³¹ A szombathelyi egyházmegye Szűz Mária-emlékeire vonatkozó iratok. Az 1950–51-es felmérésről készült kézirat egyik verziója. A másik, azonos tartalmú tisztaát Kovács Sándor püspök hagyatékában található. Ld. SZEL III. 1. l. a. 37. d.

³² A katolikus férfiak összefogására létrehozott Credo alapítója (1921), országos elnöke Bőle Kornél volt (1921–1942), aki az azonos című folyóirat főszerkesztőjeként (1923–1942) is működött.

³³ Dunarich Károly domonkos szerzetes prédikációi, elmélkedései.

³⁴ Glasics Egyed eszperantó nyelven írt visszaemlékezése; az eredeti kézirat Bőle Kornél által 1930 és 1939 között lemásolt változata. A „Krónika” nemcsak személyes életútjának dokumentuma, hanem a rendtörténeti kutatások fontos forrása. Ld. Zágórhidi Czigány, 2007:148–150.

³⁵ A bencés Lovas Elemér és Bőle barátsága Árpád-házi Margit kanonizációjához kapcsolódik. 1923-tól leveleztek is, így kerülhetett Lovas kiadatlan kézirata, a *Carmen miserabile* Böléhez. Ld. Hegedüs, 2012: 810., 813.

³⁶ Barthel, 1926.

- Némethy Lajos rendtörténeti vonatkozású kéziratok (2 doboz)
- Imák és szentképek (1 doboz)
- Fotók (1 doboz)
- Kották (3 doboz)
- Más szerzők Árpád-házi Margitról szóló írásai (9 doboz)³⁷
- Más szerzők vegyes írásai (9 doboz)
- Szombathelyről utólag bekerült iratok (3 doboz).

A fenti felsorolás az irathagyatékot két részre osztja: elsőként szerepelnek a Bőle személyéhez szorosan kötődő iratok (levelek, cikkek, prédikációk, fordítások), majd – szaggatott vonallal elválasztva – következnek a szerzetes tevékenységéhez kapcsolható dokumentumok (például Árpád-házi Margit promotoraként, a Credo Egyesület országos elnökeként keletkezettek). A második kategóriába tartoznak azok az irathagyaték részévé: rendtársak (Bakács Lőrinc, Dunarich Károly, Glasics Egyed, Gerdenich Móric, fr. Németh János, fr. Varga Efrém) iratai, illetve a budapesti, a szombathelyi és a kassai rendházak iratanyagának töredékei. Ezeknek az irathagyatékból való kiemelése a későbbi rendezés feladata lesz.

Bőle rendtársai között nem ment ritkaságszámba a tudományos igényű munkavégzés, még ha az érintett szerzetesek hagyatéka nem is őrződött meg olyan szerencsés módon, mint Bőle Kornélé. Ilyen esetre példa Szabó Szádok és Horváth Sándor irathagyatékának hiánya.³⁸ A magisterek elméleti munkásságának darabjai jellemzően idegen nyelven (németül és latinul) jelentek meg,³⁹ Horváth Sándor részéről az utolsó 1954-ben.⁴⁰ Badalik Bertalan számára a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Hejcét jelölték ki kényszerlakhelyül, ahol 1957. augusztus 15-től 1964 októberéig tartózkodott.⁴¹ A szociális otthonban dolgozott mariológiával foglalkozó kéziratán, amelynek munkálatairól Bőle is beszámolt Hejcén tett 1958. júliusi látogatása kapcsán: „Tisztelgésemmel Pétery p[üspö]k úr szeretettel mutatta műveit, amiken dolgozik. Bertalan p[üspö]k is a készülő magyar mariológiáját. Felolvastattam magamnak a kedvesnővérrel, mert a szemem nem volt ehhez elég. Igen alapos, szép komoly munka lesz: papok számára való mariológia. Bár megérhetnénk megjelenését nyomtatásban.”⁴²

³⁷ Tudományos, ismeretterjesztő írások, színdarabok, imák.

³⁸ Szabó Szádok iratanyagának töredéke Dóczy Zsigmond és Csertő György hagyatékában maradt fenn.

³⁹ Horváth Sándor főbb műveinek rövid ismertetése a művek megjelenésének sorrendjében, továbbá Horváth Sándor O. P. művei. Ld. Dabóci et al., 1985: 319–355., 356–357.

⁴⁰ Horváth, 1954.

⁴¹ Soós, 2007. https://archivnet.hu/politika/badalik_bertalan_puspoki_jogkorenek_megvonasa_es_internalasa.html (A letöltés ideje: 2019. nov. 24.)

⁴² DRGYL Bőle, Pannonhalma182.; illetve Badalik, 1991.

Összegzés

A domonkos rend magyarországi történetének kutatásakor alapvető nehézséget jelent a forrásokhoz, az iratanyaghoz, valamint a primer és szekunder irodalomhoz való hozzáférés. Ennek oka a rendházak levéltári anyagának és könyvtárának szétzóródásában keresendő, de fontos hangsúlyozni azt is, hogy a rend nem rendelkezett gyűjtőlevéltárral sem.⁴³ 2001-ben kezdődött meg és jelenleg is folyik a könyvtári és levéltári dokumentumok összegyűjtése, beszállítása a vasvári Domonkos Rendtörténeti Gyűjteménybe.

A rend 19–20. századi magyarországi működésének forrásait (levéltári anyagokat, rendi kiadványokat, rendi szerzők munkáit és tárgyi emlékeket) főként a budapesti Rózsafüzér Királynéja plébániáról szállították át Vasvárra.⁴⁴ Ide kerültek a tartományfőnöki iratanyag (1-1 doboznyi) töredékei: az Osztrák–Magyar Rendtartomány (*Provincia Austriaco-Hungarica*, 1905–1938)⁴⁵ és a Magyar Rendtartomány (*Provincia Hungariae*, 1938–1950)⁴⁶ időszakából. A Magyar Rendtartomány utolsó tartományfőnökének, Implom Lajosnak a Prímási Levéltárban őrzött hagyatékában található az 1948. évi tartományi iratok egy része.⁴⁷

A rendtagokra vonatkozó adatok forrásai: a rendtartomány központja (Bécs, majd Budapest) által évente kiadott hivatalos rendi névtár (*Schematismus Patrum et Fratrum Ordinis Praedicatorum*); a *St. Dominikus-kalender*, a grazi, majd a bécsi konvent kiadásában megjelenő évkönyv; a domonkos periodikák, a Rózsafüzér Királynéja és a Credo. Utóbbi elsősorban a domonkosok missziós működésére vonatkozó adatok miatt értékes, a Rózsafüzér Királynéja egyes rovatai (Apróságok, Társulati ügyek, Egyről-másról) pedig az *assignatió*kra, az egyes rendházak történetére vonatkozóan. A felsorolt kiadványok többségéből nincs hozzáférhető teljes sorozat,⁴⁸ ez alól a Rózsafüzér Királynéja jelent kivételt, amelynek összes lapszáma (egyedül) a Domonkos Rendtörténeti Gyűjteményben elérhető.

⁴³ Összehasonlításképp, 1692-ben állították föl Magyarországon a piarista rend tartományi levéltárát, melyet a tartományfőnök székhelyéhez – 1757 óta Pest – kapcsoltak. Jóllehet a számos költözés és az 1950 utáni időszak nyomot hagyott a levéltári anyagon (mind az elrendezést, mind az iratok állapotát tekintve), az intézmény működése folyamatosnak tekinthető. Ld. Koltai, 2007:24–26.

⁴⁴ Zágórhidi Czigány, 2010. http://www.okgyk.hu/inc/irasok/vasvar_z.html (a letöltés ideje: 2019. dec. 11.)

⁴⁵ Az Osztrák–Magyar Tartományfőnökség iratai évkörök (1930–32, 1934–35, 1935/II–1936) szerint, vizitációs jegyzőkönyvek, pénztárkönyv (1934–36).

⁴⁶ A Magyar Rendtartomány tartományfőnöki iratainak évkörei: 1944–45, 1948–49.; iktatókönyvek (1937–1946).

⁴⁷ PL, Implom Lajos hagyatéka 5. d.

⁴⁸ Az Országos Széchényi Könyvtárban hozzáférhetőek a *Credo* és a *Rózsafüzér Királynéja* bizonyos évfolyamai. A *Credo* esetén (mikrofilmen) az alábbi évekből: 1923–1924, 1926–1928, 1945–1947; a *Rózsafüzér Királynéja* évfolyamai: 1911–1913, 1917–1918, 1920–1944. A felsorolt évfolyamok nem mindegyike teljes.

A Bőle Kornél terjedelmes irathagyatékából, kéziratos visszaemlékezéseiből nyert információk sok esetben egyediek; a levéltári források hiánya, megsemmisülése révén kizárólagosak. Különösen igaz ez a domonkos rend 1945 utáni történetére, a rendtagok későbbi sorsára. Ennek feltárása – reményeim szerint – a későbbi évek feladatai közé fog tartozni.

Források és szakirodalom

DRGYL = Domonkos Rendtörténeti Gyűjtemény Levéltára

Bőle, Pannonhalma = Bőle Kornél irathagyatéka. Kéziratok. Életem Pannonhalma Szent Hegyén. 2.

Bőle, Máriabesnyő = Bőle Kornél irathagyatéka. Kéziratok. Máriabesnyő. 39–40. Dóczy Zsigmond hagyatéka. Bőle Kornél iratai.

Magyar Rendtartomány tartományfőnöki iratai (1944–45, 1948–49); iktatókönyvek (1937–1946).

Osztrák–Magyar Tartományfőnökség iratai (1930–32, 1934–35, 1935/II–1936); vizitációs jegyzőkönyvek; pénztárkönyv (1934–36).

JTMRL = Jézus Társasága Magyarországi Rendtartományának Levéltára

VI. 22. Zsíros Ferenc (1879–1961) hagyatéka. Diarium. 1952. január 1. – 1961. augusztus 17. „Határidő napló 1953.”

MNL OL = Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

P 1572 Rendházak (1858–1949)

P 1573 Bőle Kornél

P 1574 Rendtagok (1858–1948)

MNL VaML XIV. 1. = Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára

XIV. 1. Bőle Kornél domonkos szerzetes iratai.

OSZK = Országos Széchényi Könyvtár

Credo 1923–1924, 1926–1928, 1945–1947

Rózsafüzér Királynéja 1911–1913, 1917–1918, 1920–1944

PL Implom Lajos hagyatéka = Prímási Levéltár Implom Lajos hagyatéka. Tartományfőnöki iratok 1948. (5. doboz)

SZEL = Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár

I.1. a. = I. Püspöki Levéltár. 1. Püspöki Hivatal iratai. a. Acta Cancellariae. 213/1953. Szörényi Gábor, az Egyházi Kegydíjasok és Betegek Szeretetszolgálatának vezetőjének levele Kovács

III. 1. 1. a. = III. Személyek iratai. 1. Püspökök hagyatéka. I. Kovács Sándor iratai. a. Acta Cancellariae. 213/1953. Szörényi Gábor, az Egyházi Kegydíjasok és Betegek Szeretetszolgálatának vezetőjének levele Kovács Sándor megyéspüspöknek. Budapest, 1953. dec. 18. (37. d.)

- Az egyházi levéltárak szerepe = Az egyházi levéltárak szerepe a lelkipásztori életben. Római Dokumentumok XI. Bp., 1998.
- Badalik, 1991 = Badalik Bertalan: Istennek szent anyja. Szeged 1991.
- Barthel, 1926 = Barthel, Johann Peter: A Szent Keresztről Elnevezett Tiszt. Mária Dominika élete és zárdaalapítás. A fordítás alapja: Barthel, Johann Peter: Mutter Maria Dominika Klara Moes vom hl. Kreuz und ihrer Klostergründung 1832–1895. Luxembourg, 1926.
- Bőle, 2018 = Bőle Kornél: Utaim. Egy domonkos szerzetes visszaemlékezései, 1887–1944. Magyar Domonkos Rendtörténet 3. S.a.r. Gilányi Magdolna. Budapest–Vasvár, 2018. 19–23.
- Farkas, 2018 = Farkas Éva Imelda OP: Domonkos nővérek a szétszóratás idején. Szerk.: Deák Viktória Hedvig–Zágorhidi Czigány Balázs: Az Árpád-házi Szent Margitról Nevezett Domonkos Nővérek 150 éve (1868–2018). Magyar Domonkos Rendtörténet 4. Budapest–Vasvár, 2018. 148.
- Fáy, 2012 = Fáy Zoltán: A Gyöngyösi Ferences Könyvtár. Gyöngyös, 2012. 81–82.
- Fracheto, 1896 = de Fracheto, Gerardus: Vitae fratrum Ordinis Praedicatorum, necnon cronica ordinis ab anno MCCIII usque ad MCCLIV. (MOP 1.) Ed. B[enedictus] M[aria] Reichert. Lovanii 1896.
- Gilányi, 2015 = Gilányi Magdolna: „Krisztusért jártam mindenben követségben”. Bőle Kornél OP: Utaim. Turul 88. évf. 2015. 1. sz. 16–18.
- Gilányi, 2017 = Gilányi Magdolna: „Misericordias Domini in aeternum cantabo”. Bőle Kornél (1887–1961) kéziratos visszaemlékezései. A 800 éves domonkos rend Magyarországon. A középkori provincia felbomlásától a közelmúltig. Magyar domonkos rendtörténet 3. Szerk.: Barna Gábor–Zágorhidi Czigány Balázs. Budapest–Vasvár, 2017. 95–102.
- Hegedüs, 2012 = Hegedüs Éva: Carmen miserabile. Lovas Elemér kéziratban maradt regényének keletkezési háttere, sorsa, eszmevilága és cselekménye. Örökség és küldetés. Bencések Magyarországon. II. Rendtörténeti konferenciák 7/2. Szerk.: Illés Pál Attila–Juhász Laczik Albin. Bp., 2012. 810., 813.
- Hetényi Varga, 1999 = Hetényi Varga Károly: Szerzetesek a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában. I. Bp., 1999. 344.
- Horváth, 1954 = Horváth, Alexander M., O. P.: Studium zum Gottesbegriff. Thomistische Studien. IV. Band. Fribourg, 1954.
- Dabóci et al., 1985 = Horváth Sándor emlékkönyv. Szerk.: Dabóci Mária–Fila Béla–Fila Lajos. Bp., 1985. 319–355., 356–357.
- Katolikus Lexikon. I. Főszerk.: Bangha Béla S. J. Bp., 1931. 250. (Bőle Kornél OP.)
- Koltai, 2004 = Koltai András: A katolikus levéltári restitúció Magyarországon 1993–2003. (Iratátadások az egyházi és a közlevéltárak között az elmúlt évtizedben). Magyar Levéltárosok Egyesülete 2003. évi vándorgyűlése, Szolnok, 2003. aug. 13–15. (Szerk.: Bilkei Irén.) Bp., 2004. 61–81.

-
- Koltai, 2007= Koltai András: Bevezetés a piarista rend magyarországi történetének forrásaiba és irodalmába. Magyarország Piarista Múltjából 1. Bp., 2007. 24–26.
- Martina nővér visszaemlékezései. http://domonkosnoverek.hu/?page_id=15466 (A letöltés ideje: 2019. dec. 29.)
- Rónay, 2015 = Rónay László: Szent Ferenc hűséges gyermeke: Buttykay Antal. Rónay László: Katolikus reneszánsz. Bp., 2015. 90.
- Siptár, 2005 = Siptár Dániel: A Domonkos Rend Római Központi Levéltárának magyar vonatkozású és eredetű anyaga. Levéltári Szemle 55. évf. 2005. 2. sz. 14–15., 23.
- Soós, 2007 = Soós Viktor Attila: Badalik Bertalan püspöki jogkörének megvonása és internálása. ArchivNet 7. évf. 2007. 4. sz. https://archivnet.hu/politika/badalik_bertalan_puspoki_jogkorenek_megvonasa_es_internalasa.html (A letöltés ideje: 2019. nov. 24.)
- Szőnyi et al., 2015 = Szőnyi Zsuzsanna et al.: Restaurátori kutatások a Szent Márton-templomban. Szombathelyi Szent Márton Plébánia, Tájékoztató Füzet. [Szombathely] 2015. 16–23.
- Új Magyar Életrajzi Lexikon. I. Főszerk.: Markó László. Bp., 2001. (Bőle Kornél OP.)
- Wix Györgyné: A szerzetesi könyvtárak sorsa Magyarországon, 1950–1952. Az Országos Széchényi Könyvtár Füzetek 11. Bp., 1997. 62.
- Zágorhidi Czigány, 2010 = Zágorhidi Czigány Balázs: A vasvári domonkos kolostor helyreállítása és a Domonkos Rendtörténeti Gyűjtemény létrehozása 1999–2009. *Historicus Polonus-Hungarus. Księga pamiatkowa ofiarowana Ojcu Józefowi Puciłowskiemu OP w siedemdziesiątą rocznicę urodzin. Emlekkönyv Puciłowski József atya tiszteletére hetvenedik születésnapja alkalmából.* Red. (Szerk.: Tomasz Gałuszka–Pál Attila Illés–Marek Miławicki–Balázs Zágorhidi Czigány.) Kraków, 2010. http://www.okgyk.hu/inc/irasok/vasvar_z.html (A letöltés ideje: 2019. nov. 30.)
- Zágorhidi Czigány, 2007 = Zágorhidi Czigány Balázs: Rendi élet a XIX–XX. század fordulóján Glasics Egyed OP krónikája nyomán. A domonkos rend Magyarországon. Művelődéstörténeti Műhely Rendtörténeti Konferenciák 3. Szerk.: Illés Pál Attila–Zágorhidi Czigány Balázs. Piliscsaba–Budapest–Vasvár, 2007. 148–150.